

KRITISKE ANALYSER

Af økonom og velfærdsforsker - cand. Scient. Adm. Henrik Herløv Lund
www.henrikherloevlund.dk
herloevlund@mail.dk

Minirapport

FRA WELFARE TIL WORKFARE:

METTE FREDERIKSEN

I

SKIFT

FRA VELFÆRDS – TIL ”ARBEJDSPOLITIK”

ISBN: 978-87-92807-35-9

Småskrift nr. 43, Forlaget Alternativ

Copyright: Henrik Herløv Lund.

Analysen kan kopieres mod udtrykkelig kildeangivelse.

Udgives som e – publikation og som trykt rapport.

1. Udgave, dec. 2012

ISBN: 978-87-92807-35-9

Analysen er udgivet i serien: Småskrifter fra Forlaget Alternativ som Småskrift nr. 43

Tak til min hustru, Annelise og mine børn, Mathias og Astrid, for opbakning til og tålmodighed under skriveprocessen.

Bogen udgives som e-publikation, der kan downloades gratis fra forfatterens hjemmeside.

Analysen udgives af forlaget "Alternativ" i serien "Småskrifter":

EAN 9788792807359 Engelstedsgade 54

2100 Kbh. Ø

Tlf.: 60 95 38 95.

Mail: herloevlund@mail.dk

www.henrikherloevlund.dk

Indhold

MANCHET:	4
RESUME:	4
1. SKIFT FRA "WELFARE" TIL "WORKFARE" I ARBEJDSMARKEDS – OG SOCIALPOLITIKKEN INTERNATIONALT OG I DANMARK FRA 80'ERNE/90'ERNE.	6
1.1. Neoliberalisme og internationalt skift fra "welfare" til "workfare".	6
1.2. Socialdemokratierne overtager med "Den tredje vej" workfare - strategien.	8
1.3. Fra welfare til workfare i Danmark under Nyrup og Fogh.....	9
2. SRSF'S AKTUELLE REFORMER: MERE WORKFARE PÅ BEKOSTNING AF WELFARE.	12
2.1. SRSF – regeringen viderefører VK s genopretningspolitik og udbudsøkonomiske reformer.	12
2.2. S – toppen genoptager neoliberalistisk tankegods og workfare.	13
2.3. Arbejdsmarkeds – og social reformerne udbygger workfare.	14
2.4. SRSF S workfare – politik forringer velfærden.....	15
3. FRA VELFÆRDSSAMFUND TIL "ARBEJDSAMFUND".	18
3.1. Opfyldelses reformens mål om beskæftigelse?	18
3.2. På vej fra velfærds – til arbejds- og utryghedssamfund?	20

MANCHET:

Med beskæftigelsesminister Mette Frederiksen i spidsen er SRSF – regeringen i fuld gang med et skifte fra velfærdsprincipper til "arbejdstvangs"-principper.

Mette Frederiksen viderefører og udbygger hermed en omlægning af arbejdsmarkeds- og socialpolitikken, som startede i Nyrups tid og videreførtes under Fogh.

Her begyndte man at gå fra vægt på sikring af rimelig forsørgelse og ret til arbejde til i stedet at lægge vægt på krav om aktivering, arbejdspligt og arbejdsudbud.

Med andre ord et skifte hen i mod, at arbejdsmarkeds og socialpolitikken underordnes (udbuds)økonomiske hensyn.

Mette Frederiksens politik viser således også, at S efter regeringsovertagelsen er vendt tilbage til og videreudbygger Nyrup tidens neoliberalistisk inspirerede" økonomiske politik efter inspiration fra "New Labour".

RESUME:

Fra 80'erne/90'erne sker der i USA og sidenhed Europa et skifte i arbejdsmarkeds – og efterhånden også socialpolitikken fra at lægge vægt på forsørgelse, indkomstsikring og ret til beskæftigelse til i stedet i stigende grad at lægge vægt på aktivering, arbejdspligt og øget arbejdsudbud. Hermed følger også en ændret tilgang til ydelserne i de arbejdsmarkeds – og socialpolitiske ordninger. Fra at lægge vægt på at sikre rimelig indkomst og rimelig levevilkår (forsørgelse) forskydes vægten mod at skabe incitament til at finde og fastholde arbejde gennem reduktion af ydelser og stramning af adgang til og vilkår for ydelserne. Baggrunden for dette skifte må søges i det forudgående skifte, som i 70'erne og navnlig 80'erne sker i økonomisk teori og politik, hvor neoliberalismen trænger frem på bekostning af keynesianismen.

Væsentligt for udbredelsen af workfaretilgangen i arbejdsmarkeds – og socialpolitikken er imidlertid, at denne neoliberalistiske ideologi vinder indpas i og overtages af (social)demokraterne. I Storbritannien blev den neoliberalistiske tilgang overtaget og udbygget af Tony Blairs "New Labour", hvorfra den spredte sig i de europæiske socialdemokratier i form af vidstrakt accept af og inkorporering af markedstænkningen, kaldet "Den tredje vej". Socialdemokraterne overtagelse af neoliberalismen sker ikke mindst gennem en omformulering og omprioritering af socialdemokraternes historiske slogan om "ret og pligt". I Danmark vinder "workfarestrategien" også indpas især under Nyrup – regeringerne. Denne workfarepolitik videreførtes som den borgerlige politik, der i grunden var tale om, uden besvær af VK – regeringerne under Fogh fra 2001.

Under SRSF – regeringen udbygges dette skifte fra velfærds – til ”arbejdspolitik”. I et ”visionsoplæg” fra 3 ledende socialdemokraterne, herunder Mette Frederiksen, afsværges omfordeling som en vigtig opgave. I stedet udpeges afvikling af overførselsindkomstsyste- met til fordel for aktivering og arbejde – vs. Workfare - som det centrale mål for arbejdsmarkedets – og socialpolitikken: ”I titusindvis skal vi have folk på overførsler ud på arbejdsmarkedet, helt eller delvist, og vi skal sætte en målsat barriere for, at ingen unge mennesker ender på kontanthjælp i længere tid. ”

De reformer, som SRSF – regeringen accepterede fra VK – regeringen (dagpengereformen og tilbagetrækningsreformen) såvel som de yderligere reformer, som SRSF har gennemført (reform af førtidspension og fleksjob) eller planlægger at gennemføre (kontanthjælpsreform fx) bærer alle workfarepolitikens tydelige stempel. A) Skift i reformmålene fra vægt på forsørgelse til fokus på aktivering, arbejdspligt og arbejdsudbud, B) Skift i reformvirkemidlerne fra indkomstsikring til i stedet at bruge økonomiske incitamenter til at arbejde (mere) gennem lavere ydelser og strammere adgang og vilkår for overførselsindkomster. C) Skift i henseende til reformeffekt fra at sikre ret til arbejde til at sikre stor reservearme og dermed lavere lønudvikling.

Det som helt overordnet skal begrunde den stigende udbredelse af workfare på bekostning af welfare er som anført, at reformerne skal sikre øget beskæftigelse og bringe grupper udenfor arbejdsmarkedet tilbage hertil og på den måde ”hjælpe” de udstødte tilbage igen. Men denne begrundelse har ingen bund i realiteter. På grund af finans- og gældskrisen og den indenlandske økonomiske krise i Danmark er beskæftigelsesudsigterne på arbejdsmarkedet dårlige generelt i de kommende år og de vil selvsagt være endnu dårligere for arbejdsmarkedets svage. Da de ofte vil have svært ved at bestride et normaljob, er fleksjobordningen en nøgleordning her. Men der er allerede tale om stor ledighed for fleksjobbere og ledigheden for fleksjobbere vil fremover stige, fordi der med førtidspension og fleksjobreformen er lagt op til, at såkaldte ”minifleksjob” med ned til 2 timer ugentligt skal afløse tildeling af førtidspension. Det er imidlertid fleksjobbere, som der ingen udsigt er til, at arbejdsgiverne vil beskæftige.

Workfarepolitikken handler således IKKE om at skabe beskæftigelse, men om disciplinering af lønmodtagerne gennem øget arbejdsudbud og arbejdsløshed og om løntryk gennem lavere overførselsindkomster og ringere velfærd. Men prisen for at vende ryggen til velfærden bliver en stigende grad af social utryghed for samfundets svageste: En udvikling fra velfærdssamfund til arbejds- og utryghedssamfund.

1. SKIFT FRA "WELFARE" TIL "WORKFARE" I ARBEJDSMARKEDS – OG SOCIALPOLITIKKEN INTERNATIONALT OG I DANMARK FRA 80'ERNE/90'ERNE.

1.1. Neoliberalisme og internationalt skift fra "welfare" til "workfare".

Fra 80'erne/90'erne sker der i USA og sidenhed Europa et skifte i arbejdsmarkeds – og efterhånden også socialpolitikken fra at lægge vægt på forsørgelse, indkomstsikring og ret til beskæftigelse til i stedet i stigende grad at lægge vægt på aktivering, arbejdspligt og øget arbejdsudbud.¹

Hermed følger også en ændret tilgang til ydelserne i de arbejdsmarkeds – og socialpolitiske ordninger. Fra at lægge vægt på at sikre rimelig indkomst og rimelig levevilkår (forsørgelse) forskydes vægten mod at skabe incitament til at finde og fastholde arbejde gennem reduktion af ydelser og stramning af adgang til og vilkår for ydelserne.²

Baggrunden for dette skifte må søges i det forudgående skifte, som i 70'erne og navnlig 80'erne sker i økonomisk teori og politik, hvor neoliberalismen trænger frem på bekostning af keynesianismen.³

Keynesianismens mål var sikring af fuld beskæftigelse og stabilisering af økonomien gennem overordnet statslig økonomisk regulering og keynesiansk økonomisk tænkning og politik blev i 50'erne og 60'erne af navnlig socialdemokraterne brugt til at sikre forsørgelsesydelse på et højt niveau og en stor offentlig velfærdssektor.⁴

1) Jf. Hansen, Finn Kenneth: Fra welfare til workfare. Social Kritik nr. 59/60, 1999.

2) Jf. Thorning, Jacob: Fra 'welfare til workfare': Nye udfordringer for velfærdsprofessionerne, s 6.. Gjallerhorn – tidsskrift for professionsuddannelser nr. 10, 2009.

3) Thorning, Jacob: Den stille revolution i velfærdsstaten, s. 237 i Madsen, Per Kongshøj og Lisbet Pedersen (red): Drivkræfter i arbejdsmarkedspolitikken. 2003.

4) Jf. Lund, Henrik Herløv: Keynesianisme, neoliberalisme og marxisme. (powerpoints)

Herimod var neoliberalismens overordnede mål at rulle denne statslige regulering og velfærdsstaten tilbage og rehabilitere markedet som styrende faktor i økonomi, politik og i forhold til det offentlige.⁵

Denne tilgang fik for alvor vind i sejlene med Reagan i USA og Thatcher i Storbritannien, hvorfra den bredte sig videre i den vestlige verden og ikke mindst blev den fremherskende tankegang og medicin i de internationale økonomiske samarbejdsorganisationer: Verdensbanken, OECD, IMF og WTO.

Bestræbelsen på at rehabilitere markedet omfattede også og ikke mindst arbejdsmarkedet. Neoliberalismen så det her som et centralt mål at arbejdsmarkedet skulle bringes til at fungere (for arbejdsgiverne) "mere fleksibelt", således at lønudviklingen kunne holdes i tømme.

Hertil var instrumentet for det første et øget arbejdsudbud og dermed en stor reservearme – i monetaristiske termer: Naturlig arbejdsløshed. Og for det andet at lægge øget pres på lønmodtagerne gennem at tilpasse ydelserne (nedad) til at skabe større "motivation" til at søge og fastholde arbejde (uanset lav løn).⁶

Efterhånden breddes denne tilgang fra de direkte arbejdsmarkedspolitiske ydelser, navnlig arbejdsløshedsforsikring (i Danmark dagpenge), til også de socialpolitiske ydelser for de udenfor arbejdsmarkedet, hvor socialpolitikken underordnes kravene om et fleksibelt arbejdsmarked.

Også her sker et skift i politikkerne: Væk for fokus på omfordeling og indkomstsikring og hen imod større vægt arbejdsincitamenten og foranstaltninger til at bringe mennesker i arbejde.⁷

5) Jf. Lund, Henrik Herløv: Nyliberalismen og den offentlige sektor. I Anders Lundkvist: (red.) Dansk nyliberalisme. Og Lund, Henrik Herløv: Mod det tvedelte samfund: Fra kvalitetsreform til minimalstat.

6) Jf. Lind, Jens og Iver Hornemann Møller: Arbejdsmarkedspolitikken og aktivering af arbejdsløse, s. 15. I Tidsskrift for arbejdsliv, nr. 1, 2001.

7) Jf. Lind, Jens og Iver Hornemann Møller: Arbejdsmarkedspolitikken og aktivering af arbejdsløse, s. 22. I Tidsskrift for arbejdsliv, nr. 1, 2001.

Tabel: Sammenligning af velfærds og workfare.⁸

	WELFARE (forsørgelse)	WORKFARE (arbejdspolitik)
Grundlag	Rettighedsbaseret	Pligtbaseret
Ansvar for sociale begivenheder	Samfundets ansvar	Individualisering af ansvar
Mål	Sikre levevilkår	Sikre arbejdsmarkeds-integration, arbejdsudbud og lavere socialudgifter
Middel	Rimelige forsørgelsesydelse	Reducerede ydelser og øgede krav og kontrol

1.2. Socialdemokraterne overtager med "Den tredje vej" workfare - strategien.

Væsentligt for udbredelsen af workfaretilgangen i arbejdsmarkeds – og socialpolitikken er imidlertid, at denne neoliberalistiske ideologi vinder indpas i og overtages af (social)demokraterne.

Det sker først i USA af demokraterne under Clinton, der i 1996 gennemførte en ny velfærdsreform, hvor der blev indført aktiveringspligt og tidsbegrænsning på bistandshjælp.⁹

I Storbritannien blev den neoliberalistiske tilgang overtaget og udbygget af Tony Blairs "New Labour", hvorfra den spredte sig i de europæiske socialdemokratier i form af vidstrakt accept af og inkorporering af markedstænkningen, kaldet "Den tredje vej".

8) Egen bearbejdning af Thorfing, Jacob: Fra 'welfare til workfare': Nye udfordringer for velfærdsprofessionerne, s 6.. Gjallerhorn – tidsskrift for professionsuddannelser nr. 10, 2009.

9) Jf. Hansen, Finn Kenneth: Fra welfare til workfare. Social Kritik nr. 59/60, 1999.

Man overtager langt hen ad vejen liberalistiske principper om fx, at man skal yde for at nyde og pligter skal følge rettigheder. Og man i stedet for resultatlighed (gennem omfordeling) skal skabe "lige muligheder" (fx gennem uddannelses tilbud).¹⁰

Socialdemokraterne overtagelse af neoliberalismen sker ikke mindst gennem en omformulering og omprioritering af socialdemokraternes historiske slogan om "ret og pligt".

I socialdemokratiernes barndom handlede ret og pligt om, at arbejderne – fordi de jo i forvejen gjorde deres pligt – også havde krav på (lige) politiske rettigheder.¹¹ Men med velfærdsstatsprojektet og under inddragelse af keynesianismen udbygges ret og pligt til at handle om retten til arbejde (gennem skabelse af fuld beskæftigelse). Og om statens pligt til at give forsørgelse, hvis man ikke kunne skaffe arbejde.¹²

Men i workfare politikken i 90'erne omformuleres dette under indflydelse af "New Labour" endnu engang og der sker nærmest en kovending i forståelse af ret og pligt, hvor nu vægten forskydes fra lønarbejdernes rettigheder mod pligter for dem – pligt til at være i at være i aktivering og pligt til at søge og fastholde arbejde.

Dvs. der sker en forskydning fra en velfærdspolitisk forståelse af "ret og pligt" til en neoliberalistisk *forståelse heraf*.

1.3. Fra welfare til workfare i Danmark under Nyrup og Fogh.

Også arbejdsmarkeds og socialpolitikken i Danmark præges af forskydningen i tilgangen til velfærd og forsørgelse og med socialdemokraternes historisk stærke position også af indholdsforskydning i forståelse af ret og pligt. I 50'erne og 60'ernes velfærdstatslige epoke var opfattelsen af sociale begivenheder såsom arbejdsløshed, at det var noget, som den enkelte selv var uden skyld i, men at det var et samfundsskabt problem og dermed noget som samfundet (det offentlige) burde afhjælpe.¹³

Arbejdsmarkeds og socialpolitikken præges i denne epoke af dette grundsyn og af velfærdstilgangen. Der er tale om ægte velfærdsreformer, som forbedrede ydelser og vilkår for personer udenfor arbejde og arbejdsmarked. Således blev i 60'erne og 70'erne satsen for arbejdsløshedsdagpenge forhøjet i flere omgange. Og ikke mindst indførtes arbejds – og

10) Jf. Lind, Jens og Iver Hornemann Møller: Arbejdsmarkedspolitikken og aktivering af arbejdsløse, s. 23. I Tidsskrift for arbejdsliv, nr. 1, 2001.

11) Jf. Christensen, Erik: Rettigheder og pligter i et velfærdspolitisk perspektiv. Tidsskrift for nordisk socialt arbejde, nr. 4, 2002I

12) Jf. Oven anførte værk

13) Jf. Lind, Jens og Iver Hornemann Møller: Arbejdsmarkedspolitikken og aktivering af arbejdsløse, s. 13. I Tidsskrift for arbejdsliv, nr. 1, 2001.

uddannelses tilbud, som kvalificerede de ledige til en ny dagpengeperiode og dermed gjorde denne relativt ubegrænset.¹⁴

Men fra sidst i 80'erne/begyndelsen af 90'erne under Schlüter og især under Nyrup – regeringerne begynder workfare strategien at vinde indpas. Det sker navnlig med "Arbejdsmarkedsreformen" i 1994¹⁵, der blev starten på flere på hinanden følgende forkortelse af dagpengeperioden fra 9 til 7 år (1994)). Samtidig fjernede "Arbejdsmarkedsreformen" retten til at optjene dagpengen under aktivering.¹⁶ Med "Aktivloven" i 1998 strammedes arbejdsmarkedspolitikken igen: Dagpengeperioden sænktes nu til 4 år, dagpengesatserne reduceres og der indførtes skærpede krav om aktivering.¹⁷

Denne stadig stærkere workfarepolitik videreførtes som den borgerlige politik, der i grunden var tale om, uden besvær af VK – regeringerne under Fogh fra 2001. Som et bogstaveligt udtryk for skiftet fra ret til arbejde til pligt til beskæftigelse omdøbtes "Arbejdsministeriet" således i 2001 til "Beskæftigelsesministeriet". Og ganske sigende for workfarepolitikens stigende gennemslag ind i socialpolitikens område flyttedes ansvaret for de arbejdsløse kontanthjælpsmodtagere fra socialministeriet over i Beskæftigelsesministeriet.¹⁸

Efterfølgende gennemførte VK- regeringen i 2004 hele matchsystemet med inddeling af kontanthjælpsmodtagere efter arbejdsmarkedsparethed og skærpede sanktioner for sådanne "arbejdsmarkedspare" kontanthjælpsmodtagere.

Samtidig med at refusionssystemet til kommunerne i forbindelse med kontanthjælp blev omlagt, således at der indførtes lavere refusion for "passiv forsørgelse" af arbejdsmarkedspare kontanthjælpsmodtagere og højere for "aktivering" heraf.

Endvidere reduceres kontanthjælpsydelse med henblik på ikke at mindst at øge arbejdsincitamentet for ikke arbejdsmarkedspare kontanthjælpsmodtagere gennem starthjælp, kontanthjælpsloft og de øvrige såkaldte "fattigdomsydelser".

Og kronet på værket kommer i 2010-2011. Her gennemfører VK først i 2011 sammen med DF som led i "Genopretningspolitikken" en dagpengereform, hvor dagpengeperioden halveres fra 4 til 2 år

14) Ibid.

15) Jf. oven anførte værk, s. 16.

16 Thorning, Jacob: Den stille revolution i velfærdsstaten, s. 244 i Madsen, Per Kongshøj og Lisbet Pedersen (red): Drivkræfter i arbejdsmarkedspolitikken. 2003.

17) Lind, Jens og Iver Hornemann Møller: Arbejdsmarkedspolitikken og aktivering af arbejdsløse, s. 17. I Tidsskrift for arbejdsliv, nr. 1, 2001. og jf. Thorning, Jacob: Den stille revolution i velfærdsstaten, s. 244 i Madsen, Per Kongshøj og Lisbet Pedersen (red): Drivkræfter i arbejdsmarkedspolitikken. 2003.

18) Frederiksen, Erling: Eksemplet Danmark (Landsforeningen af arbejdsledige, 2002)

og genoptjeningsperioden øges fra 26 til 52 uger over 3 år.¹⁹ Og i 2011 gennemføres sammen med DF og de Radikale "Tilbagetrækningsreformen", hvorefter efterlønsalder og pensionsalder begyndende fra 2014 gradvist forhøjes.²⁰

19) Jf. VK - regeringen: Aftale om genopretning af dansk økonomi og jf. Lund, Henrik Herløv: Genopretningsaftalen

20) Jf VK- regeringen: Aftale om tilbagetrækningsreform og jf. Lund, Henrik Herløv: Tilbagetrækningsreformen.

2. SRSF'S AKTUELLE REFORMER: MERE WORKFARE PÅ BEKOSTNING AF WELFARE.

2.1. SRSF – regeringen viderefører VK s genopretningspolitik og udbudsøkonomiske reformer.

S + SF gik i 2011 til valg på et delvist keynesiansk alternativ til den hidtidige VK – regerings udbudsøkonomiske og neoliberalistisk inspirerede økonomiske politik. S + SF ville skabe beskæftigelse og vækst bl.a. gennem øget offentligt forbrug og øgede offentlige investeringer, hvor VK – regeringen havde stået for besparelser og skattelettelser.

Men med dannelsen af SRSF – regeringen blev denne politik i stor udstrækning lagt til siden. Kun nogle få elementer overlevede såsom en stærkt begrænset kickstart.

Dels stod den Radikale regeringspartner ligesom VK for en udbudsøkonomisk og neoliberalistisk økonomisk politik²¹, dels gennemførte S – toppen (Socialdemokratiets gamle højrefløj: Nyrupfløjen) en politisk kovending.

S – toppen vendte i ”Det sorte tårn” i stor udstrækning ryggen til samarbejdet med SF og genoptog i stedet under og efter regeringsdannelsen mere og mere den gamle alliance fra Nyruptiden med RV. Det skete sideløbende med genoptagelse af den New Labour og dermed neoliberalistisk inspirerede økonomiske politik, som man havde stået for i Nyrup-perioden og stadig grundlæggende stod for.²²

Regeringsgrundlaget og SRSF s politik har således i høj grad videreført VK – regeringens ”Genopretningspolitik” og udbudsøkonomiske reformer, herunder navnlig efterlønsreformen og dagpengereformen.²³

I arbejdsmarkeds – og socialpolitikken er målet for SRSF hermed ikke så meget jobskabelse som at forøge arbejdsudbuddet med 100.000 personer frem til 2020 gennem den borgerlige regerings reformer og gennem yderligere udbudsøkonomiske reformer.²⁴

21) Jf. Lund, Henrik Herløv: De Radikales 2020 – plan.

22) Jf. Lund, Henrik Herløv: Med S og SF i regering har borgerlig politik sejret og jf. Lund, Henrik Herløv: Søvnalds storhed og fald. Kronik i Information, 15.10.12

23) Jf. Lund, Henrik: SR SF's regeringsgrundlag og økonomiske politik.

Der er under beskæftigelsesminister Mette Frederiksens ledelse allerede gennemført en reform af fleksjob og førtidspension og skal yderligere gennemføres en kontanthjælpsreform, en aktiveringsreform samt en refusionsreform for overførselsindkomster på det arbejdsmarkeds – og socialpolitiske område.

2.2. S – toppen genoptager neoliberalistisk tankegods og workfare.

Sideløbende med den afgørende politiske kovending i forbindelse med regeringsdannelsen har S – toppen genoptaget det neoliberalistiske tankegods fra Nyrup tiden og "New Labour".

Således udsendte Socialdemokratiets gruppeformand Henrik Sass Larsen i sommeren 2012 sammen med 2 socialdemokratiske top ministre – finansminister Bjarne Corydon og beskæftigelsesminister Mette Frederiksen sommeren 2012 en såkaldt "langsigtet vision": "Socialdemokraterne er bedst for Danmark".²⁵

Her afsværges socialdemokraternes gamle mission om en bedre fordeling af velstanden. I stedet bekender man sig til "Den tredje vejs" gamle centrale tese om "at skabe lige muligheder" gennem uddannelse mm: "I 2012 er vores historiske hovedforpligtelse ikke at omfordele økonomisk fra rig til fattig. Vores historiske opgave er at tage alle til rådighed stående midler i brug for at skabe en veluddannet befolkning".

I forlængelse heraf bakker Socialdemokraterne tilbage fra det hidtidige mål om gennem overførselsindkomster at sikre mennesker uden for arbejdsmarkedet en rimelig forsørgelse.

I stedet udpeges afvikling af overførselsindkomstsyste­met til fordel for aktivering og arbejde – vs. Workfare - som det centrale mål for arbejdsmarkeds – og socialpolitikken:

"I titusindvis skal vi have folk på overførsler ud på arbejdsmarkedet, helt eller delvist, og vi skal sætte en målsat barriere for, at ingen unge mennesker ender på kontanthjælp i længere tid." ²⁶

Ikke mindst beskæftigelsesminister Mette Frederiksen har været central for denne videreførelse hos S – og dermed i regeringen - af workfarepolitikken fra Nyrup – epoken.

24) Jf. Lund; henrik Herløv: SRSF s 2020 plan – Danmark i beskæftigelse eller i arbejdsløshed?

25) Sass – Larsen, Henrik, Bjarne Corydon, Mette Frederiksen: Socialdemokraterne er bedst for Danmark. Kronik, Politiken. 20.08.12
<http://politiken.dk/debat/kroniker/ECE1725070/socialdemokraterne-er-bedst-for-danmark/>

26) Ibid.

Mette Frederiksen har ikke mindst formidlet dette fundamentalt set neoliberalistiske tankegods gennem at vende tilbage til og reformulere socialdemokraternes historiske slogan om "ret og pligt" på de nu udvalgte reformområder.

I relation til reformen af førtidspension og fleksjob samt af kontanthjælp afsværges således sikring af en rimelig forsørgelse som bare "passiv" laden stå til. I stedet udpeges insisteren på "arbejdspligt" som den "aktive" indsats:²⁷

" Vi hjælper ingen ved bare at sende en check og lade nogle synke passivt og uvirksomme hen. De ledige skal naturligvis stå til rådighed for arbejdsmarkedet, og kontanthjælpsmodtageren skal arbejde for sin kontanthjælp. Det er kun rimeligt. Hvis der er et arbejde, en ledig kan varetage, har han pligt til at tage det. "

2.3. Arbejdsmarkeds – og social reformerne udbygger workfare.

De reformer, som SRSF – regeringen accepterede fra VK – regeringen (dagpengereformen og tilbagetrækningsreformen) såvel som de yderligere reformer, som SRSF har gennemført (reform af førtidspension og fleksjob) eller planlægger at gennemføre (kontanthjælpsreform fx) bærer alle workfarepolitikens tydelige stempel.

Som vi har set handler workfarepolitikken navnlig om tre ting:

A) Skift i reformmålene fra vægt på forsørgelse til fokus på aktivering, arbejdspligt og arbejdsudbud,

B) Skift i reformvirkemidlerne fra indkomstsikring til i stedet at bruge økonomiske incitamenter til at arbejde (mere) gennem lavere ydelser og strammere adgang og vilkår for overførselsindkomster.

C) Skift i henseende til reformeffekt fra at sikre ret til arbejde til at sikre stor reservearme og dermed lavere lønudvikling.

De aktuelle arbejdsmarkeds – og socialreformer har alle disse karakteristika: 1) Det overordnede mål er et øget udbud af arbejdskraft (kaldet beskæftigelse) og aktivering/arbejdspligt- 2) Ydelserne forringes mærkbart for at skabe øget incitament til at arbejde (mere). 3) Effekten af reformen vil IKKE være øget beskæftigelse, men stigende reservearme og forringede sociale vilkår

27) Jf. Frederiksen, Mette: Ret og pligt skal i balance. Kronik, Politiken, 23.05.12

2.4. SRSF S workfare – politik forringer velfærden.

Hvad angår det første – målene for de aktuelle reformer - er det godt nok SRSF – regeringens erklærede mål med reformerne at øge beskæftigelsen.

Tilbagetrækningsreformen skal ”..øge arbejdsstyrken og beskæftigelsen med godt 65.000 i 2020..”²⁸

Dagpengereformen skal ”styrke vækst og beskæftigelse” gennem at skabe øget motivation til at søge og finde arbejde.²⁹

Førtidspensionsreforms mål er at bringe svage (unge) tilbage til arbejdsmarkedet og gøre dem (mere) selvforsørgende.

Fleksjobreformen: Målet med målretning af ordningen gennem nedtrapning af løntilskud at ”øge incitamentet” til at arbejde og dermed selvforsørgelse og beskæftigelse.³⁰

Reelt handler det - jævnfør længere fremme - imidlertid ikke om sikring af beskæftigelse, men alene om at fremme øget arbejdsudbud, da der den kommende årrække pga. den globale finanskriser og navnlig gældskrisen i EU er udsigt til lavvækst så langt øjet rækker³¹ og dermed vil der ikke komme den stigning i efterspørgslen efter arbejdskraft, som er den nødvendige forudsætning for, at det øgede arbejdsudbud kommer i beskæftigelse.

Hermed vil reformernes kontante effekt kun være at øge udbuddet af arbejdskraft og at pålægge personer udenfor en øget aktiverings – og arbejdstvang.

Og hvad angår det andet – virkemidlerne for reformerne – bærer også de workfarepolitikens præg, idet ydelsesforringelser og forringede vilkår er fremtrædende virkemidler overfor langtidsledige og for personer i ressourceforløb, fleksjob og på kontanthjælp for under 30 årige:

Efterløn: Efterlønsalderen forhøjes gradvist fra 2014, efterlønsperioden forkortes fra 2018 og pensionsalderen fra 2019.

Dagpenge: Pr. 1/1 2013 halveres dagpengeperioden fra 4 til 2 år og genoptjeningsperioden forøges fra 26 til 52 uger over 3 år.

28) Jf. VK – regeringen, DF og RV: Aftale om senere tilbagetrækning, s. 9.

29) Jf. VK – regeringen og DF: Aftale om genopretning af dansk økonomi, s. 5 og s. 12.

30) Jf. SRSF – regeringen, V, K og Liberal Alliance: Aftale om reform af førtidspension og fleksjob

31) Jf. Lund, Henrik Herløv: Corydon skønner vækst og beskæftigelsesudsigter og jf. Lund, Henrik Herløv: SR SF's 2020 plan.

Førtidspension: Ordningen erstattes for alle under 40 år – og for over 40 årige de første 5 år - af midlertidige, 5 årige "ressourceforløb" og den fremtidige ydelse heri bliver i praksis kontanthjælpsatsen, hvilket er en forringelse i forhold til nugældende satser for førtidspension.³²

Tablel: Månedlige førtidspensionssatser (ny ordning), kontanthjælpsatser for enlige og andre over 25 år samt sygedagpenge (pr gennemsnitsmåned)³³.

Kr.	Førtidspension	Kontant hjælp for over 25 årige	Syge dagpenge
Enlige	17.075	10.300	17.060
Andre	14.514	13.345	- "-

Fleksjob: Fleksjob bliver for under 40 årige – og i de første 5 år for over 40 årige - på tilsvarende måde som midlertidige med 5 års varighed. Løntilskuddet nedsættes generelt og aftrappes med stigende løn i fleksjobbet, hvormed alle andre end fleksjobbere på decideret lavtløn får forringet deres ydelse.³⁴

32) Jf. Lund, Henrik Herløv: Aftale om reform af førtidspension og kontanthjælp: Hjælp til svage eller spareøvelse.

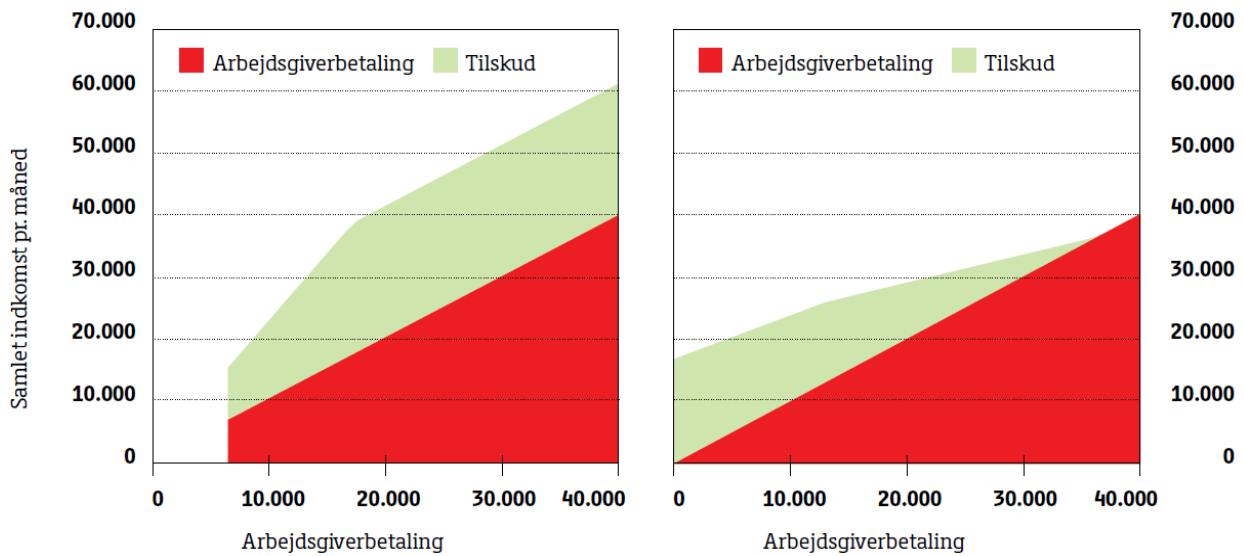
33) Kilde Beskæftigelsesministeriet: Satser for 2012.

34 Oven anførte værk.

Figur: Aftrapning af løntilskud før og efter reform af fleksjob. ³⁵

A Indkomst for en fleksjobansat i den nuværende fleksjobordning

B Indkomst for en fleksjobansat, der er a-kassemedlem, i forslaget til en ny fleksjobordning

Kilde: Beskæftigelsesministeriets egne beregninger

Fremtidig kontanthjælpsreform: Enlige unge 25 til 29 år vil få halveret deres ydelse med mindre de går i uddannelse eller finder job.

³⁵) SRSF – regeringen: Alle skal være en del af fællesskabet.

3. FRA VELFÆRDSSAMFUND TIL "ARBEJDSSAMFUND".

3.1. Opfyldelses reformens mål om beskæftigelse?

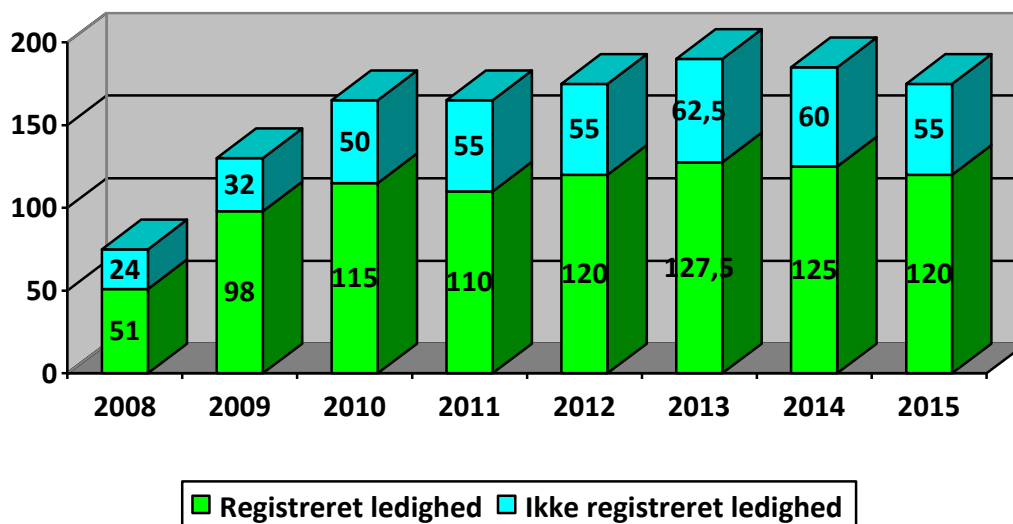
Det som helt overordnet skal begrunde den stigende udbredelse af workfare på bekostning af velfare er som anført, at reformerne skal sikre øget beskæftigelse og bringe grupper udenfor arbejdsmarkedet tilbage hertil og på den måde "hjælpe" de udstødte tilbage igen.

Som kort fremført foran er der imidlertid ringe udsigt til en sådan "beskæftigelseskompensation" for forringelserne af ordningerne, hvilket nok fortjener en uddybning.

For arbejdsmarkedet generelt tegner den aktuelle krise ikke til at blive hurtigt overstået. Vi går tværtimod en periode i møde med lavvækst givet frem til 2018³⁶, formentlig frem til 2020. USA står efter præsidentvalget til en voldsom økonomisk opstramning på grund af kæmpeunderskud og gæld. Og i EU tegner alt til fortsat gældskrise pga. underskud og gæld i Sydeuropa og fordi besparelspolitikken modvirker vækst.

Dermed er der i Danmark Ingen udsigt til opsving nærmeste år på grund af de dårlige eksportudsigter og udsigt til fortsat stagnation i forbrug og investeringer. Dermed vil arbejdsløsheden stige mærkbart i de nærmeste år.

Figur: Bruttoledighed i Danmark 2008 til 2015.³⁷

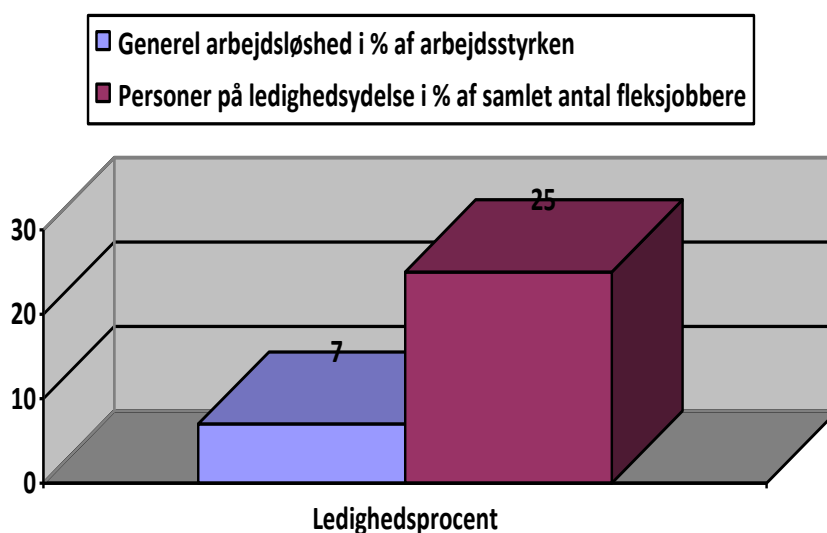
36) Jf. Det Økonomiske Råd: Dansk Økonomi efterår 2012, risikoscenario.

37) Jf. Lund, Henrik Herløv: Finanslovsforslag 2013 og jf. Lund, Henrik Herløv: Corydon skønmalder vækst og beskæftigelsesudsigter.

Og at regeringen oven i købet i de kommende år vil øge arbejdsudbuddet med i alt 100.000 ³⁸vil selvsagt uden vækst øge arbejdsløsheden navnlig efter 2015. Er beskæftigelsesudsigterne på arbejdsmarkedet dårlige generelt i de kommende år, vil de selvsagt være endnu dårligere for arbejdsmarkedets svage. Da de ofte vil have svært ved at bestride et normaljob, er fleksjobordningen en nøgleordning her.

Men for fleksjobbere er beskæftigelsesudsigterne allerede i dag dårlige. Mens knap 7 % er ledige på arbejdsmarkedet generelt, er der med over 16.000 ledige fleksjobbere en ledighedsprocent på 25 for fleksjobbere. Heraf er ca. 5.700 langtidsledige og har gået ledige i over to år.

Figur: Antal personer i fleksjob og på ledighedsydelse 2011. ³⁹

Heller ikke her er der udsigt til bedre beskæftigelsesudsigter. Tværtimod vil regeringen med fleksjobreformen ændre ordningen, således at fleksjob med ned til 2 timer ugentligt bliver mulige. Hensigten hermed er, at sådanne "minifleksjob" mere eller mindre skal erstatte førtidspension. /Hermed vil der blive oprettet langt flere fleksjob fremover.

Men udsigten til beskæftigelse af sådanne fleksjobbere er ringe. En undersøgelse fra Oxford Research viser, at jo lavere timetal, jo mere afvisende er virksomhederne for at ansætte fleksjobbere. Omkring en tredjedel af 110 udspurgte virksomheder fandt det umuligt at ansætte personer på 10 timers arbejdstid, mens 74 % procent afviser at ansætte en fleksjobber tre timer ugen. ⁴⁰

³⁸) Jf. SRSF – regeringen: Danmark i beskæftigelse – 2020 plan.

³⁹) Jf. Lund, Henrik Herløv: Aftale om reform af førtidspension og fleksjob.

⁴⁰) Ibid.

3.2. På vej fra velfærds – til arbejds- og utryghedssamfund?

Workfarepolitikken handler således IKKE om at skabe beskæftigelse, men om disciplinering af lønmodtagerne gennem øget arbejdsudbud og arbejdsløshed og om løntryk gennem lavere overførselsindkomster og ringere velfærd.

Reformerne vil få store omkostninger for samfundets svage i form af øget arbejdsløshed, forringede levevilkår for udstødte fra arbejdsmarkedet og stigende utryghed

Når for det første arbejdsudbuddet generelt frem til 2020 øges med 100.000, samtidig med fortsat lavvækst og krise, vil ikke beskæftigelsen, men arbejdsløsheden vokse og som anført navnlig for svage i udkanten af eller udenfor arbejdsmarkedet.

Og de svage rammes for det andet dobbelt: Af stigende ledighed samtidig med forringede ydelser og øget usikkerhed om, hvorvidt de kan bevare deres ydelse.

Workfare – politikken fører med andre ord til en forskydning fra et velfærdssamfund med vægt på værn mod sociale begivenheder og nød hen imod et samfund, hvor mennesker der er udstødt af arbejdsmarkedet i stigende grad bliver kastebold for arbejdsløshed, forringede levevilkår og utryghed.